

To the issue of improvement the legal safeguard of some intellectual property objects in Ukraine

До питання удосконалення правової охорони деяких об'єктів інтелектуальної власності в Україні

Evheniya Bulat

Ключові слова:

інтелектуальна власність, удосконалення правової охорони, наукове відкриття, раціоналізаторська пропозиція, бізнес-метод.

Key words:

intellectual property, improvement of legal safeguard, scientific discovery, suggestive improvement, business method.

Постановка проблеми. Високий рівень правової охорони інтелектуальної власності є запорукою економічного, соціального та культурного зростання України. Від того, наскільки вагомим є інтелектуальний потенціал суспільства і рівень його культурного розвитку, залежить успіх вирішення поставлених перед ним правових питань. Стрімкий розвиток інтелектуальної власності потребує застосування концептуально нових підходів до її належної правової охорони, правового осмислення й обґрунтування процесів, пов'язаних з удосконаленням правової охорони інтелектуальної власності. Підходів, які б дозволили вдосконалити механізм взаємодії між творцями об'єктів інтелектуальної власності та державними установами, з якими вони мають справу під час оформлення та отримання правовстановлюючих документів, і забезпечити всебічну правову охорону отриманих результатів.

Стан дослідження. Загальнотеоретичні аспекти правової охорони інтелектуальної власності досліджувалися в низці робіт таких учених, як: Ю.С. Шемшученко, О.П. Орлюк, Н.С. Кузнєцова, О.Е. Сімсон, Р.О. Стефанчук, Г.О. Ульянова, Р.Б. Шишка, М.Ю. Потоцький, І.В. Спасибо-Фатеева, Р.А. Майданік, О.В. Кохановська, Ю.М. Капіца, Г.О. Андрощук, В.І. Ландик, П.П. Крайнев, О.Б. Бутнік-Сіверський тощо.

Але, незважаючи на певні напрацювання і здобутки в зазначеній галузі, питання оптимального механізму правової охорони деяких об'єктів інтелектуальної власності потребує подальшого дослідження.

Мета статті полягає в удосконаленні механізму правової охорони деяких об'єктів інтелектуальної власності, беручи до уваги динамічний стан розвитку інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу. Зарубіжний досвід у вигляді даних інноваційного табло, що представляє систему показників науково-технічної та інноваційної діяльності, на основі якого розраховується зведений індекс інновацій для кожної європейської країни, свідчить про те, що Україна має статус «інноватор, що формується». Загалом же значення зведеного індексу інновацій для України є вдвічі меншим за середнє по країнах Європейського Союзу,¹ що свідчить про актуальність удосконалення правової охорони об'єктів інтелектуальної власності.

На міжнародному нормативному рівні поняття «інтелектуальна власність» було закріплено 1967 р. Стокгольмською дипломатичною конвенцією, що заснувала Всесвітню організацію інтелектуальної власності. Зазначеним документом були визначені об'єкти інтелектуальної власності, які дістали законодавче закріплення в майбутньому.

Згідно з положеннями Конвенції (ст. 2 п. VIII) інтелектуальна власність розуміється як права щодо:

- літературних, художніх і наукових творів;
- виконавської діяльності артистів, звукозапису, радіо- і телевізійних передач;
- винаходів у всіх галузях людської діяльності;
- наукових відкриттів;

¹ Гальчук А. А. Місце інноваційного потенціалу України в міжнародних економічних рейтингах / А.А. Гальчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=4980&i=13>

- промислових зразків;
- товарних знаків, знаків обслуговування, фірмових найменувань і комерційних позначень;
- захисту проти недобросовісної конкуренції, а також всі інші права, які відносяться до інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній і художній галузях.²

Відповідно до базового нормативного документа, коло об'єктів інтелектуальної власності є визначеним і, безумовно, підлягає належній правовій охороні. Динамічний розвиток інтелектуальної власності на сучасному етапі, необхідність врегулювання суспільних відносин, які виникають у згаданій сфері, потребують правового переосмислення й удосконалення правової охорони деяких її об'єктів.

Сьогодні щодо об'єктів, закріплених Конвенцією, нормативно визначені правові ознаки охороноздатності. Стрімкий розвиток творчої діяльності зумовив появу принципово нових результатів, об'єктів і творчих здобутків, які, звичайно, потребують належної правової охорони.

Водночас чинне законодавство у сфері інтелектуальної власності на сучасному етапі не може забезпечити таку правову охорону всіх об'єктів інтелектуальної власності та результатів творчої діяльності, що зумовлено не тільки законодавчо встановленими межами щодо визнання або невизнання зазначених об'єктів такими, але і суто процедурними моментами, пов'язаними із браком часу, коштів, наявністю термінологічних розбіжностей.

На наш погляд, будь-який творчий здобуток, результат, який має природно-технологічну сутність, є корисним, новим, спрямований на задоволення потреб суспільства, не суперечить принципам гуманності та моралі має підлягати належній правовій охороні. Удосконалення правової охорони об'єктів інтелектуальної власності за допомогою виявлення охороноздатних рішень є, на нашу думку, дієвим і ефективним алгоритмом такого підходу.

На сучасному етапі найбільш розповсюдженою формою правової охорони об'єктів інтелектуальної власності у світі є механізм патентування. Оскільки досвід патентування застосовується й у нашій країні, вважаємо за доцільне удосконалити механізм правової охорони об'єктів інтелектуальної власності саме завдяки використанню процедури, властивої інституту патентування.

Механізм удосконалення правової охорони об'єктів інтелектуальної власності завдяки виявленню охороноздатних рішень, які містять технічні та технологічні рішення й надалі підлягають патентуванню є, на наш погляд, ефективним і дієвим. Він дасть можливість зберегти творчі, наукові здобутки в Україні й отримати їх авторам впевненість у належній правовій охороні. Найбільш наочно зазначений підхід можна представити на прикладі таких об'єктів, як наукове відкриття, крізь виявлення його охороноздатної частини, раціоналізаторської пропозиції та бізнес-методу.³

Матеріали заявки на наукове відкриття містять теоретичні, експериментальні та практичні дані, які обґрунтовують сутність заявленого наукового положення. Визначено, що на увагу заслуговує частина матеріалів заявки про практичне використання результатів наукового відкриття, оскільки саме в ній містяться матеріали, які підлягають патентуванню і роблять таке наукове відкриття охороноздатним. Саме такі відкриття дозволяють у найкоротші строки реалізувати нові технологічні рішення, що втілюються у винаходи, на які можна отримати охоронний документ у вигляді патенту.

Механізм охорони раціоналізаторської пропозиції передбачає передачу матеріалів заявки до патентно-ліцензійної служби підприємства, яка розглядає їх і встановлює їхню відповідність критеріям охороноздатності. Якщо заявка відповідає заявленим критеріям охороноздатності, вона оформлюється належним чином для отримання охоронного документа в державній установі. Якщо матеріали заявки не відповідають встановленим вимогам, вона розглядається патентно-ліцензійною службою на рівні підприємства як раціоналізаторська пропозиція. Керівництвом підприємства приймається рішення про заохочення автора раціоналізаторської пропозиції.⁴

² Конвенция, учреждающая Всемирную организацию интеллектуальной собственности. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_169

³ Булат Е.А. Совершенствование правовой охраны некоторых объектов интеллектуальной собственности / Е.А. Булат // *Leges i Viata: Revista stiintifico-practica*. – 2017. – № 1/2 (301). – P. 20.

⁴ Булат Е.А. Правові аспекти подальшого розвитку інтелектуальної власності в Україні / Е.А. Булат // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : зб. наукових праць*. – Одеса, 2015. – Вип. 17. – Т. 2. – С. 21.

Щодо правової охорони бізнес-методу доцільно виділяти з матеріалів заявки його охороноздатну частину, яка заявляється як «спосіб». Якщо заявка відповідає заявленим критеріям охороноздатності, вона оформлюється належним чином для отримання охоронного документа в державній установі.⁵

Висновки. Економічні переваги у найбільш високорозвинених країнах світу формуються саме завдяки ефективній і дієвій правовій охороні інтелектуальної власності. Проблемні питання, які дотепер залишаються нерегульованими на законодавчому рівні, зокрема у сфері інтелектуальної власності, потребують вирішення завдяки вдосконаленню її правової охорони. Механізм такого вдосконалення правової охорони представлений на прикладі наукових відкриттів, раціоналізаторських пропозицій і бізнес-методів з погляду виявлення охороноздатних рішень, які підлягають патентуванню.

Анотація

У статті наводиться механізм удосконалення правової охорони інтелектуальної власності на сучасному етапі завдяки виявленню охороноздатних рішень, які підлягають патентуванню, на прикладі наукового відкриття, раціоналізаторської пропозиції та бізнес-методу.

Summary

In the article the mechanism of improvement the legal safeguard of intellectual property at the present stage by identifying patentable solutions that are subject of patenting, on the example of scientific discovery, rationalization proposal and business method is presented.

Використана література:

1. Гальчук А.А. Місце інноваційного потенціалу України в міжнародних економічних рейтингах / А.А. Гальчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=4980&i=13>.
2. Конвенция, учреждающая Всемирную организацию интеллектуальной собственности [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_169.
3. Булат Е.А. Совершенствование правовой охраны некоторых объектов интеллектуальной собственности / Е.А. Булат // *Legeasi Viata : Revista stiintifico-practica*. – 2017. – № 1/2 (301). – 190 с.
4. Булат Е.А. Правові аспекти подальшого розвитку інтелектуальної власності в Україні / Е.А. Булат // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : збірник наукових праць*. – Одеса, 2015. – Вип. 17. – Т. 2. – 162 с.
5. Булат Е.А. Некоторые аспекты правовой охраны бизнес-методов / Е.А. Булат // *Jurnalul juridic national : Teoriesi Practica*. – Молдова, 2015. – № 5–2 (15). – 132 с.

⁵ Булат Е.А. Некоторые аспекты правовой охраны бизнес-методов / Е.А. Булат // *Jurnalul juridic national : Teoriesi Practica*. – Молдова, 2015. – № 5–2 (15). – С. 39.

Евгенія Булат,

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Придніпровського наукового центру
Національної академії наук України і Міністерства освіти і науки України*